

както първоначалният вариант на закона за големите числа¹ (известен по-късно като теорема на Бернули), така и схващанията на автора за вероятностите като степен на достоверност. С откриването на закона за големите числа Бернули фактически показва, че традиционното по негово време комбинаторно схващане за вероятностите може да получи и експериментално статистическо потвърждение. Проникновенията на Бернули за вероятностите като степен на достоверност² показват много по-широко и дълбоко навлизане в същността на случайното, необходимото и закономерното (за пръв път използва за целта думата "стохастика") и може да се счита като начало за характерните за двадесетия век нови подходи към логиката и философията на вероятностите и статистиката, свързани с теорията на решенията и човешкото поведение при избор измежду алтернативи в условия на несигурност, риск и непълна определеност. При него най-ясно личи логиката на статистическото заключение и значението на силата и тежестта на доводите в подкрепа на статистическия извод.

Трябва да се отбележи, че, напредвайки в теоретична посока, всъщност Яков Бернули е търсил и виждал повече непосредствена практическа полза от изследванията си, за което говори и заглавието на глава IV от труда му, насочваща вниманието към приложения в гражданското общество, морала и икономиката. Неговото дело оказва голямо влияние върху племенника му Никола Бернули, известен с докторската си дисертация "Върху използването на изкуството да се правят предположения в правото" (Bernoulli, 1709).

Общите точки и взаимното проникване на статистиката със зараждащата се по това време теория на вероятностите личи ярко в трудовете на Муавър (1667-1754). В прочутата "Доктрина за шанса" (De Moivre, 1718) този забележителен учен разкрива какво представлява статистическата независимост и как това се свързва и обяснява с понятието за вероятностите. По-късно Муавър изучава биномното разпределение и през 1733 г. се добира до определена универсална закономерност, която по-късно ще бъде означена като централна гранична теорема (тази терминология се дава от Дъорд

¹ Законът за големите числа е всъщност ансамбъл от сродни предложения (законали), започващи от теоремата на Бернули и следващите ѝ уточнения и усъвършенствания, т.нар. централни гранични теореми, като известната на Муавър и Лаплас, неравенството на Чебишев, чак до т.нар. лема на Борел-Кантели от двадесетия век. Самият термин "Закон за големите числа" е даден много по-късно от Пуасон. Редица по-съвременни автори предпочитат да говорят за закони в множествено число (вж. Feller, W., (1968). *An Introduction to Probability Theory and its Applications*, том I, Wiley, New York).

² Това разбиране на Бернули вероятно е подсказано от Лайбниц, у когото намираме вероятностите като степен на действителност.